

JAARVERSLAG COÖPERATIE PALLIATIEVE ZORG NEDERLAND 2019

Het virus toont zich in het staartje van de winter van 2020. Venijnig. Opeens staat omgaan met de dood bij iedereen op het netvlies. We schrikken ervan. Zijn het niet gewend. Niet op voorbereid. Het overvalt ons.

De Coöperatie Palliatieve Zorg Nederland maakt zich hart voor de best mogelijke palliatieve zorg. Voor iedereen. Want vroeg of laat komt iedereen een keer aan de beurt. De coronacrisis laat zien dat de gezondheidszorg in Nederland beschikt over kwalitatief goed opgeleid en bovenal gemotiveerd personeel. Omringd door een onmisbaar groot aantal vrijwilligers. Nu de eerste golf besmettingen achter ons ligt, maken we een snelle balans op. We bereiden ons daarmee voor op wat kan komen. Allereerst zijn we dankbaar voor de inzet van alle zorgverleners, vrijwillig en professioneel. Evenals alle ambtenaren, docenten, geestelijk verzorgers en veel anderen die essentieel zijn om door de eerste fase heen te komen.

VOORWOORD

Corona daagt ons uit. Het laat zien dat palliatieve zorg in Nederland naar een hoger plan kan en moet. PZNL zet daarvoor haar middelen in. Om een ontmoetingsplek voor uitwisseling van kennis te faciliteren, een platform voor constructieve dialoog te ondersteunen en daarmee de best mogelijke palliatieve zorg op iedere plek haalbaar te maken. Voor iedereen. Voor patiënt en omgeving. Voor zorgpraktijk, onderzoek en onderwijs.

Na de uitbraak van het virus zijn in rap tempo kennis en inzichten bijeengebracht. Alle hoogleraren palliatieve zorg en veel experts uit huisartsenzorg, thuis- en hospicezorg, verpleeg- en ziekenhuizen zijn betrokken. Ervaringen, urgenties en prioriteren van vraagstukken die om actie vragen, staat centraal. Bundeling van al deze kennis uit zorgpraktijk gecombineerd met doorzettingskracht vanuit PZNL leidt tot een set van gerichte COVID-19 instrumenten op Palliaweb.nl. Inclusief praktijk relevante documenten. Nieuw elan ontstaat in samenwerking door het virus. Dat vraagt om heroriëntatie. Daarom hierbij ook een terugblik op 2019. Het geheel motiveert!

Jessica Bruijninx & Saskia Teunissen

MEER SAMENWERKING In 2019 heeft het bureau van PZNL geïnvesteerd in de samenwerking met andere partijen. We hebben een werkagenda opgesteld met het Kenniscentrum Kinderpalliatieve zorg. De zorg voor kinderen en jongeren is anders georganiseerd dan de zorg voor volwassenen. Zeker bij de overgang naar volwassenheid levert dit problemen op. We willen onze krachten bundelen om goede palliatieve zorg voor kinderen en jongvolwassenen mogelijk te maken.

Met VPTZ, Associatie Hospicezorg Nederland en KWF is een samenwerking gestart om een trendanalyse te maken over palliatieve zorg. Ook zijn gesprekken gevoerd met stichting PalZon en met de Patiëntenfederatie NL over lidmaatschap bij PZNL. We willen die verbindingen in de palliatieve zorg versterken. PZNL heeft afgelopen jaar met tal van partijen samengewerkt, zoals met Agora, KNMG, ZonMw en anderen. In 2020 zal onze focus nog meer liggen op samenwerking, om samen met partners de palliatieve zorg te verbeteren.

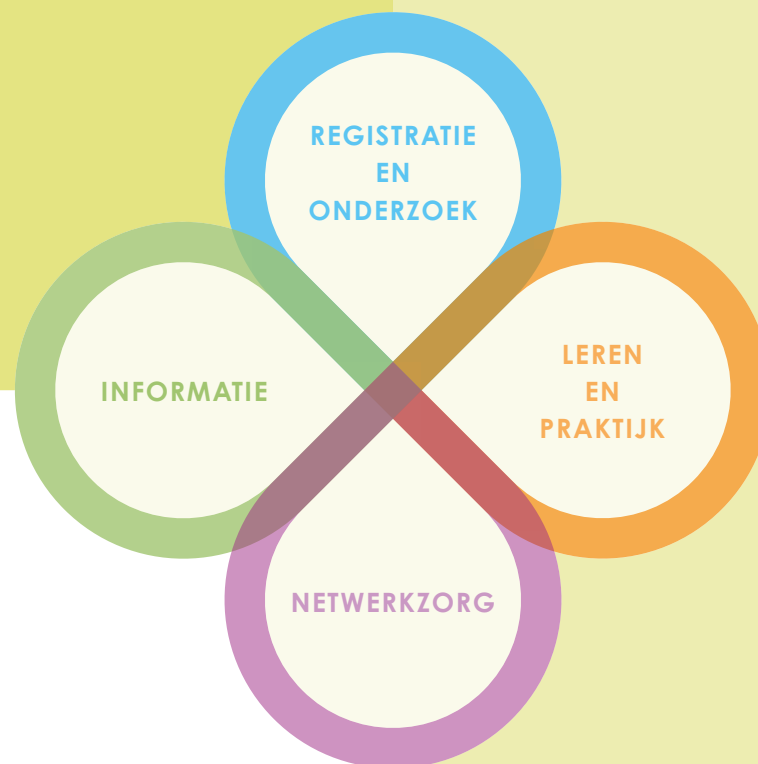
INLEIDING

UITGELICHT: KWALITEITSKADER Het Kwaliteitskader Palliatieve Zorg Nederland is richtinggevend voor de activiteiten van PZNL. PZNL is in 2019 het programma kwaliteitskader Palliatieve Zorg gestart met een inventarisatie van initiatieven in het werkveld van palliatieve zorg. Met als doel deze partijen met elkaar te verbinden en de implementatie van het kwaliteitskader te ondersteunen. De inventarisatie maakt inzichtelijk wat er goed gaat en waar nog veel te winnen is. Op dat laatste wil PZNL inzetten qua de ondersteuning. Zo weten we bijvoorbeeld dat als zorgverleners aan proactieve zorgverlening doen, er over het algemeen meer rekening gehouden kan worden met de wensen, waarden en behoeften van patiënten en hun naasten. Als PZNL dragen we graag ons steentje bij om zorgverleners hierbij te ondersteunen door kennis en methoden beschikbaar te stellen en in te zetten op bewustwording over het belang van proactieve zorgplanning.

UITGELICHT: PALLIAWEB Een belangrijke mijlpaal was de livegang van Palliaweb.nl. Palliaweb wordt dé digitale vindplaats voor alle informatie over palliatieve zorg. Ons doel is dat zorgverleners gemakkelijk actuele en betrouwbare info kunnen vinden. Naast de huidige leden van PZNL (Stichting Fibula, IKNL en PaTz), delen ook vele andere organisaties hier hun kennis. Zo heeft bijvoorbeeld het Kenniscentrum Kinderpalliatieve zorg veel **INFORMATIE** gedeeld. Ook de goede **VOORBEELDEN** uit het Palliantie programma van ZonMw zijn via Palliaweb ontsloten.

UITGELICHT: SAMENWERKINGSVERBAND Daarnaast lag de focus van PZNL in 2019 op het doorontwikkelen van het samenwerkingsverband coöperatie, ofwel het concretiseren van de goede samenwerkingspraktijk. Hoe doe je dat met elkaar, samenwerken in een coöperatie? Mede met behulp van het Instituut der Briljante Mislukkingen heeft PZNL geleerd hoe we briljante mislukkingen kunnen gebruiken om een cultuur van leren en ontwikkelen te bevorderen. Waarin ruimte is om te experimenteren en wordt geleerd van ervaringen uit het verleden. Om dit doel te bereiken, heeft PZNL in 2019 diverse medewerkersbijeenkomsten georganiseerd.

WERKGEBIEDEN

ONZE INZET De zorgpraktijk en de onderzoekspraktijk aan elkaar verbinden en die ondersteunen met informatievoorziening en instrumenten om te leren.

Onderzoeksresultaten gemakkelijk beschikbaar maken, kennis delen en vanuit het veld doorgeven wat er nodig is voor onderzoek. Die wisselwerking ondersteunen we vanuit PZNL. Hiervoor werken de partners van PZNL, Fibula, Patz en IKNL samen in vier werkgebieden.

INFORMATIE

Hier delen we een aantal concrete voorbeelden van activiteiten uit het werkgebied Informatie in 2019.

Binnen het WERKGEBIED INFORMATIE is in opdracht van en in samenwerking met VWS een verkenning uitgevoerd omtrent een digitaal Individueel Zorg Plan (IZP) voor de palliatieve zorg. Hieruit hebben we geconcludeerd dat een belangrijke voorwaarde voor het werken met een digitaal IZP een informatiestandaard is, waarbij we het met elkaar eens moeten worden over het gebruiken van dezelfde woorden en termen in de registratie van de palliatieve zorg. Deze informatiestandaard is nodig voor digitale informatie-uitwisseling: om de verschillende informatiesystemen 'onder de motorkap' elkaar te laten begrijpen. Belangrijk is om deze informatiestandaard in de praktijk te ontwikkelen door middel van pilots.

Ook het ontwikkelen van informatie voor patiënten en hun naasten heeft in 2019 de aandacht gekregen. Naast het meewerken aan het uitbrengen van een e-book dat het kwaliteitskader toegankelijk maakt voor patiënten, heeft PZNL ook meegewerkt aan de publiekscampagne palliatieve zorg van VWS. Op basis hiervan zijn voorbereidingen getroffen om een website te ontwikkelen met informatie over palliatieve zorg voor publiek, patiënt en naasten.

INFORMATIE

PALLIAWEB

PALLIAWEB Na uitgebreid vooronderzoek onder zorgverleners, startte PZNL samen met haar leden begin 2019 aan de bouw van Palliaweb dat in oktober van dit jaar live ging. Palliaweb heeft als ambitie om dé digitale vindplaats voor zorgverleners te worden op het gebied van palliatieve zorg en wordt doorlopend uitgebreid. Voor én door zorgverleners. Kijk ook op WWW.PALLIAWEB.NL.

Palliaweb

PALLIAWEB

INFORMATIE

◀ INDIVIDUEEL ZORGPLAN

INDIVIDUEEL ZORGPLAN In opdracht van en in samenwerking met VWS heeft PZNL in 2019 een verkenning uitgevoerd omtrent een digitaal individueel zorgplan voor de palliatieve zorg. Er is onderzocht welke randvoorwaarden nodig zijn, om een digitaal individueel zorgplan te realiseren met de focus op proces, content en techniek. Lees [HIER](#) het adviesrapport.

INDIVIDUEEL ZORGPLAN

INFORMATIE

RICHTLIJNEN

RICHTLIJNEN

RICHTLIJNEN 2019 heeft een aantal relevante producten voor de palliatieve zorg opgeleverd, als het gaat om richtlijnen. Zo werd de richtlijn 'Vermoeidheid bij kanker in de palliatieve fase' gepubliceerd door IKNL, met een samenvattingskaart en patiëntinformatie op kanker.nl en thuisarts.nl. Daarnaast is de allereerste beslissboom voor palliatieve zorg een feit ('Ileus in de palliatieve fase') en verschenen de patiënten brochure 'Palliatieve zorg bij hartfalen'.

De richtlijn 'Pijn' (gestart in 2017) is opgedeeld in de richtlijnen 'Diagnostiek en behandeling van pijn bij patiënten met kanker' en 'Pijn bij patiënten met gevorderde stadia van COPD of hartfalen'.

Volgens het Meerjarenplan richtlijnen worden verouderde richtlijnen sneller geactualiseerd. In 2019 werden de richtlijnen 'Palliatieve zorg voor mensen met COPD', 'Palliatieve sedatie', 'Palliatieve zorg bij kinderen' en 'Palliatieve zorg bij mensen met een verstandelijke beperking' opgestart.

BESTELLINGEN EN DOWNLOADS

Samenvattingskaartjes

	2019
Richtlijn palliatieve sedatie	6.000
Richtlijn pijn in de palliatieve fase	5.900
Richtlijn dyspneu	3.500
Misselijkheid en braken	3.200
Richtlijn Ileus	2.600
Richtlijn vermoeidheid bij kanker in de palliatieve fase	2.440

Folders

	2019
Palliatieve sedatie	32.600
Palliatieve zorg bij hartfalen	8.600
Een dierbare verliezen	4.200
De stervensfase	3.500
Ziek	3.000
Morfine	1.700
De lastmeter	1.000

INFORMATIE

◀ E-BOOK

E-BOOK Vanuit het kwaliteitskader is door de Patiëntenfederatie Nederland – in samenwerking met PZNL en KNMG – een e-book ontwikkeld dat het kwaliteitskader toegankelijk maakt voor patiënten en naasten. Lees [HIER](#) meer.

E-BOOK

INFORMATIE

◀ SYMPAL+

SYMPAL+ Er is een pilot gestart in Hospice Demeter om gestandaardiseerd en grotendeels geautomatiseerd gegevens uit het zorgdossier te halen, bijvoorbeeld over symptoomlast en problemen. Deze gegevens worden vervolgens op een overzichtelijke manier weergegeven zodat zorgverleners deze in de dagelijkse praktijk kunnen gebruiken voor evaluatie en verbetering van zorg.

SYMPAL+

INFORMATIE

◀ PALLIARTS

PALLIARTS De gratis te downloaden app PalliArts ondersteunt de (huis)arts en andere zorgverleners bij het verlenen van goede palliatieve zorg, afgestemd op de wensen van de patiënt en diens naasten. PalliArts biedt overzichtelijke en actuele landelijke en regionale informatie over palliatieve zorg en is in 2019 uitgebreid met het palliatief formularium, dat ondersteunt bij snelle oriëntatie op medicamenteuze therapie. Lees [HIER](#) meer.

PalliArts	2019	2018
Aantal gebruikers	88.669*	40.368
Aantal sessies	177.936	176.182

PALLIARTS

* de gebruikers zijn per maand geteld

LEREN EN PRAKTIJK

Hier delen we een aantal concrete voorbeelden van activiteiten uit het werkgebied Leren en Praktijk in 2019.

Deskundigheidsbevordering van zorgprofessionals in de palliatieve zorg op basis van inzichten die ontstaan uit registratie, onderzoek en richtlijnontwikkeling, daarop richt zich het WERKGEBIED LEREN EN PRAKTIJK. In het licht hiervan zijn in 2019 alle beschikbaar gestelde onderwijsproducten van derden via Palliaweb toegankelijk geworden. Ook zijn er in 2019 diverse geaccrediteerde trainingen gegeven voor generalistische zorgverleners. Daarnaast is er een nieuw 'blended-learning-pakket palliatieve zorg' beschikbaar en is een nieuwe training adviesvaardigheden ontwikkeld voor consultants in een PaTzgroep. Ook hebben de medewerkers van het werkgebied hun expertise ingebracht in verschillende ZonMw-onderwijsprojecten.

LEREN EN PRAKTIJK

SCHOLING GENERALISTEN

SCHOLING GENERALISTEN Leren en praktijk draagt bij aan de door IKNL geaccrediteerde trainingen. IKNL heeft in 2019 diverse geaccrediteerde trainingen gegeven voor generalistische zorgverleners, over kinderpalliatieve zorg (in samenwerking met Kenniscentrum Kinderpalliatieve Zorg), signalering en besluitvorming in de palliatieve fase, Zorgpad Stervensfase en teamtrainingen team palliatieve zorg. Het blended-learning-pakket is aangevuld met de module evenwichtige zorgverlener en workshop 'reutelen'. Meer over opleidingen, scholingen en trainingsmateriaal van vind je [HIER](#) op Palliaweb.

BESTELLINGEN EN DOWNLOADS

SCHOLING GENERALISTEN

Hulpmiddelen		2019	2018
	<i>bestellingen</i>	<i>downloads</i>	
Besluitvorming in de palliatieve fase	8.445	1.280	3.200
Set Signalering in de palliatieve fase	8.513	921	6.271
Zorgpaden Stervensfase	5.552		4.500

LEREN EN PRAKTIJK

ONDERWIJSMATERIALEN PALLIAWEB

ONDERWIJSMATERIALEN PALLIAWEB Alle uitkomsten van werkgebied Leren & Praktijk en onderwijs(producten) van derden die beschikbaar zijn gesteld, zijn sinds oktober 2019 o.a. per beroepsgroep, opleidingsniveau en type onderwijs(product) [BESCHIKBAAR OP PALLIAWEB](#). Zodat bezoekers in het door hen gewenste overzicht deze onderwijs(producten) kunnen inzien.

ONDERWIJSMATERIALEN PALLIAWEB

LEREN EN PRAKTIJK

◀ ZONMW- ONDERWIJSPROJECTEN ▶

ZONMW-ONDERWIJSPROJECTEN Medewerkers van het werkgebied Leren en Praktijk geven advies bij diverse onderwijsprojecten van ZonMw. Vanuit onze expertise proberen we de verbinding te leggen tussen de initiatieven die raakvlakken met elkaar hebben. En brengen we opgedane kennis uit vorige projecten en kennis uit het zorgveld in, zodat deze kennis kan worden gebruikt in nieuwe projecten.

Voorbeelden van ZonMw-projecten waarbij we zijn aangehaakt: Als niet alles is wat het lijkt (Ligare), Compassion, Edupal, Pasemeco en O2PZ.

ZONMW-ONDERWIJSPROJECTEN

LEREN EN PRAKTIJK

SCHOLING CONSULENTEN

SCHOLING CONSULENTEN: ADVISEREN IN EEN PATZ-GROEP

PaTz heeft in samenwerking met IKNL een nieuwe training adviesvaardigheden ontwikkeld voor consulenten in een PaTz-groep. Middels een train-de-trainer hebben consulenten in 2019 de eerste helft van de workshops aangeboden gekregen. Hier komt in 2020 een vervolg op.

SCHOLING CONSULENTEN: ADVISEREN IN EEN PATZ-GROEP

NETWERKZORG

Hier delen we een aantal concrete voorbeelden van activiteiten uit het werkgebied Netwerkgorg in 2019.

Het WERKGEBIED NETWERKZORG ondersteunt het veld bij het bieden van palliatieve zorg aan patiënten en naasten volgens het kwaliteitskader palliatieve zorg Nederland. We doen dit zowel op regionaal als op landelijk niveau. We ondersteunen regionale netwerken en de consortia palliatieve zorg op het snijvlak van onderzoek, onderwijs en zorgpraktijk. En ook om goede kwaliteit palliatieve zorg in het hele land beschikbaar te maken en te houden zijn samenwerkingsverbanden nodig. Dit werkgebied levert bouwstenen waardoor de (transmurale) samenwerking wordt gefaciliteerd. Denk daarbij aan vanzelfsprekende samenwerking tussen de specialist en generalist en bevorderen van interdisciplinaire samenwerking. De PaTz-groepen waarin huisartsen en wijkverpleegkundigen tijdig vooruitkijken naar de palliatieve en laatste levensfase van een patiënt zijn hierin cruciaal. Daarnaast is er een consultatie-functie van in palliatieve zorg gespecialiseerde hulpverleners, die generalisten, zoals huisartsen, binnen een dag advies kunnen geven. De telefonische consultatie is in 2019 geactualiseerd, waarbij zowel de kwaliteit als de tarieven zijn geharmoniseerd.

In 2019 heeft er een verkenning plaats gevonden tussen 2 leden van PZNL om de werkzaamheden op gebied van netwerkgorg verder gaand te integreren. PZNL heeft als procesbegeleider bijgedragen aan deze verkennende gesprekken.

NETWERKZORG

CONSULTATIE

CONSULTATIE (inzet van de in palliatieve zorg gespecialiseerde hulpverleners)

In 2019 is de telefonische consultatie van IKNL geactualiseerd, zowel op het punt van kwaliteit als de tarieven. Er is een toetsingskader opgeleverd, om de kwaliteit van de consultatie te monitoren en borgen en ook een landelijk PR-plan om de zichtbaarheid van consultatie verder te vergroten. Bekijk [HIER](#) de resultaten en lees meer.

CONSULTATIE

Resultaten Consultatie

	2019	2018
Aantal Consulten	6.026	6.081
Advisering PaTz-groepen	918	743
Advisering in MDO's	1.131*	1.167

* De daling van het aantal adviseringen in MDO's is te verklaren door de toename van het aantal transmurale teams waarin de 1e-lijns consultatie is opgenomen.

NETWERKZORG

◀ BOUWEN AAN NETWERKZORG

BOUWEN AAN NETWERKZORG Binnen het werkgebied netwerkgorg stimuleert PZNL onderlinge samenwerking tussen haar leden. PZNL ondersteunt de vorming en het functioneren van samenwerkingsverbanden door het verbinden van onderzoek, zorg, onderwijs en maatschappij. Dit resulteerde in 2019 in verbetertrajecten binnen de consortia, deels met subsidie van het ZonMw-programma Palliantie. Op regionaal niveau werkten Fibula en IKNL nauw samen op basis van adviezen van de Denktank. Lees [HIER](#) meer.

BOUWEN AAN NETWERKZORG

NETWERKZORG

◀ PALLIATIEVE ZORG IN DE EERSTE LIJN

PALLIATIEVE ZORG IN DE EERSTE LIJN PaTz ondersteunt de samenwerking tussen huisarts, wijkverpleegkundige en consulent/inhoudsdeskundige voor de beste palliatieve zorg op lokaal niveau. Om de PaTz- groepen te faciliteren is het palliatieve zorg register doorontwikkeld tot de PaTz Portal (lees [HIER](#) meer), een beveiligde web-based applicatie. Deze portal ondersteunt kwaliteitsverbetering in netwerkverband. In 2019 nam het aantal PaTz-groepen en gebruik van de PaTz-portal toe.

PALLIATIEVE ZORG IN DE EERSTE LIJN

Resultaten PaTz-groepen/portal	2019	2018
Aantal PaTz-groepen	234	184
Gebruikers PaTz-portal	(61%) 143	(57%) 105
Aantal huisartsen in portal	1020	
Aantal thuiszorgorganisaties in Portal	200	

NETWERKZORG

PASSENDE BEKOSTIGING PALLIATIEVE ZORG

PASSENDE BEKOSTIGING PALLIATIEVE ZORG PZNL heeft in 2019 partijen bij elkaar gebracht rondom bekostiging van palliatieve zorg. De nadruk lag in 2019 op het project TrAnsmurale Palliatieve zorg met passende bekostiging (TAPAS). Een mijlpaal is, dat experimenteerprestaties door stakeholders zijn omschreven en goedgekeurd en dat contractonderhandelingen hierover zijn gestart (lees [HIER](#) meer).

In 2019 verscheen ook de jaarlijkse Handreiking Financiering palliatieve zorg. De handreiking biedt zorgprofessionals inzicht in de structuur en regelgeving rond de financiering van palliatieve zorg. Aan de hand van een casus uit de praktijk, wordt de financiering van palliatieve zorg in de meest voorkomende settings beschreven (lees [HIER](#) meer).

PASSENDE BEKOSTIGING PALLIATIEVE ZORG

NETWERKZORG

ZELFEVALUATIE PALLIATIEVE ZORG

ZELFEVALUATIE PALLIATIEVE ZORG De zelfevaluatie palliatieve zorg is ontwikkeld om het aanbod en de organisatie van de palliatieve zorg inzichtelijk te maken en te werken aan verbetering. Dit instrument is beschikbaar voor leden van netwerken palliatieve zorg en maakt inzichtelijk waar zorgorganisaties staan ten aanzien van de wensen, waarden en behoeften van patiënten en naasten. Steeds meer organisaties maken hiervan gebruik met ondersteuning van IKNL en Fibula (lees [HIER](#) meer).

ZELFEVALUATIE PALLIATIEVE ZORG

Resultaten Zelfevaluatie

2019

Aantal zorgorganisaties zelfevaluatie afgerond	50
Verpleeghuizen	26
Ziekenhuizen	4
Thuiszorgorganisaties	13
Hospices	4
VGZ-instellingen	2
Huisartsenpraktijk	1

NETWERKZORG

GEESTELIJKE VERZORGING IN DE EERSTE LIJN

GEESTELIJKE VERZORGING IN DE EERSTE LIJN Fibula heeft zich in 2019 samen met PZNL hard gemaakt voor het toegankelijk maken van geestelijke verzorging voor palliatieve patiënten en hun naasten. Aandacht voor zingeving is onderdeel van goede palliatieve zorg. Het project geestelijke verzorging thuis draagt bij aan hechtere verbinding van geestelijke verzorging aan zorg en welzijn. Betrokken stakeholders – waaronder PZNL – maken zich hard voor ontwikkeling en verbinding van de zorg- en welzijnspraktijk, onderwijs en onderzoek op het thema geestelijke verzorging en de inzet van geestelijke verzorgers bij burgers thuis, in onderwijs en multidisciplinair overleg. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan campagnes rond bewustwording bij hulpverleners en burgers over levensvragen (lees [HIER](#) meer).

GEESTELIJKE VERZORGING IN DE EERSTE LIJN

REGISTRATIE EN ONDERZOEK

Hier delen we een aantal concrete voorbeelden van activiteiten uit het werkgebied Registratie en Onderzoek in 2019.

In het WERKGEBIED REGISTRATIE EN ONDERZOEK zijn voor het eerst kerncijfers over palliatieve zorg uitgebracht. Deze cijfers willen we elk jaar vollediger maken. Hoeveel patiënten zijn er na een ziekbed overleden en hoe is hun zorgtraject verlopen? Daarover willen we rapporteren om hier verbeterpunten uit te halen, waarmee we continu kunnen bijdragen aan de voorwaarden waarmee zorgprofessionals de palliatieve zorg zo veel mogelijk naar wens van de patiënt en naaste in kunnen richten. Dit werkgebied richt zich op het verkrijgen van inzichten in palliatieve zorg op basis van betrouwbare gegevens en draagt daardoor actief bij aan data onderbouwd werken binnen de palliatieve zorg. Zoals bijvoorbeeld met de eQuipe-studie, waar de ervaren kwaliteit van zorg en leven onderzocht wordt van patiënten en hun naasten. Het onderzoek moet aanknopingspunten opleveren die kunnen bijdragen aan het verbeteren van palliatieve zorg.

REGISTRATIE EN ONDERZOEK

◀ EQUIPE-STUDIE

EQUIPE-STUDIE Met de eQuiPe-studie wordt de ervaren kwaliteit van zorg en leven van patiënten met gevorderde kanker en hun naasten onderzocht door een onderzoeksteam van IKNL. Het onderzoek, dat plaatsvindt in ruim 40 ziekenhuizen, moet aanknopingspunten opleveren die kunnen bijdragen aan het verbeteren van de palliatieve zorg voor zowel patiënten met kanker als hun naasten. Lees [HIER](#) meer.

EQUIPE-STUDIE

REGISTRATIE EN ONDERZOEK

◀ KERNCIJFERS

KERNCIJFERS In de eerste uitgave van Kerncijfers palliatieve zorg heeft IKNL, onder de vlag van PZNL, in 2019 een reeks nieuwe en reeds beschikbare data over palliatieve zorg op een handzame en overzichtelijke wijze op een rij gezet. Naar verwachting leveren deze cijfers een bijdrage aan bewustwording en beleidsontwikkeling en kunnen ze ideeën genereren voor nieuw te verrichten onderzoek om palliatieve zorg te verbeteren. Bekijk ze [HIER](#).

KERNCIJFERS

REGISTRATIE EN ONDERZOEK

◀ PALLIATIEVE ZORG IN ZIEKENHUIZEN ▶

PALLIATIEVE ZORG IN ZIEKENHUIZEN Uitvraag onder teams palliatieve zorg in ziekenhuizen toont dat het aantal teams PZ in de Nederlandse ziekenhuizen duidelijk toeneemt en dat zij meer consulten per jaar verrichten. Uit het rapport dat naar aanleiding van deze uitvraag is gemaakt, blijkt dat palliatieve zorg een wezenlijk onderdeel is geworden van het zorgaanbod in ziekenhuizen. Dit [RAPPORT](#) is een samenwerking tussen IKNL, het Erasmus MC en Palliactief.

PALLIATIEVE ZORG IN ZIEKENHUIZEN

REGISTRATIE EN ONDERZOEK

SAMENWERKING IN ONDERZOEK

SAMENWERKING IN ONDERZOEK Stichting PalZon is in 2019 opgericht, voor het stimuleren, uitvoeren en afstemmen van onderzoek naar palliatieve zorg is. PalZon staat voor Palliatieve Zorg Onderzoek Nederland. De landelijke afstemming en samenwerking in dit nieuwe verband is een flinke mijlpaal in het onderzoek naar palliatieve zorg. De stichting is opgericht op initiatief van de acht Expertisecentra Palliatieve Zorg en IKNL. Lees [HIER](#) meer.

SAMENWERKING IN ONDERZOEK

JAARVERSLAG COÖPERATIE PALLIATIEVE ZORG NEDERLAND 2019

BUREAU PZNL In 2019 bestond het bestuur van PZNL uit Esmé Wiegman en Jessica Bruijninx. Eind 2019 heeft Esmé Wiegman haar rol als bestuurder neergelegd.

In 2019 werd het bestuur ondersteund door twee bestuurssecretarissen. Halverwege het jaar zijn twee communicatieadviseurs aan boord gekomen. Voor de ondersteuning bij de implementatie van het kwaliteitskader palliatieve zorg, is een senior-adviseur palliatieve zorg in dienst gekomen, die deze klus in nauwe samenwerking klaart met een parttime senior-adviseur palliatieve zorg. In 2019 hebben we ook dankbaar gebruik gemaakt van de praktijkervaring en expertise van de twee medisch adviseurs, die behoren tot het team van PZNL. Dit team is in de loop van 2019 overigens verder uitgebreid met een content manager en een hoofdredacteur voor Palliaweb.